

DE GOUDEN EEUW (1555 - 1648)

Deel 1: 1555 - 1587

De Nieuwe Tijd: de Gouden Eeuw en het begin van de 80-jarige oorlog.

Karel V besluit aan het eind van zijn regeerperiode om het Habsburgse Rijk op te splitsen in een Spaans en een Oostenrijks deel. Na het aftreden van Karel V is er de Spaanse tak, waar Karels' zoon Philips II regeert. In Duitsland en Oostenrijk is er de Oostenrijkse tak, waar Ferdinand de scepter zwaait. De Nederlanden vallen, verassend genoeg, onder het Spaanse deel van Philips II, die vanuit Spanje regeert en ook Heer der Nederlanden is. Margaretha van Parma treedt daarbij op als landvoogdes. Na de reformatie en de beeldenstorm stuurt Philips II een Spaans leger onder leiding van Alva naar Nederland. Hiermee begint de 80-jarige oorlog; de strijd van het onderdrukte Nederland (onder leiding van Willem van Oranje) tegen de Spaanse overheersing. Alva wordt afgelost door Requesens. De geuzen komen op. In deze periode is ook de strijd van de steden in De Nederlanden tegen de Spanjaarden, waarbij Leiden, Alkmaar en Den Briel een voorname rol spelen. Op een gegeven moment accepteren de Staten van Nederland niet langer Philips II, en na het korte bewind van de Prins van Anjou en Dudley, Graaf van Leicester besloot men zich zelfstandig op te stellen en zelf het bewind ter hand te nemen.

Klik hier voor een verklaring van de gebruikte pictogrammen.

JAARTAL	REGENTEN	BIJZONDERHEDEN
1555	Karel V Philips II	Willem van Oranje
1555		Karel V treedt af als Heer der Nederlanden tijdens Staten-Generaal te Brussel. Willem van Oranje is daar ook aanwezig als jong edelman. Philips II volgt hem op. Bisschop Granvelle (van Atrecht) is de belangrijke in invloedrijke steunpilaar. In 1552 is de oorlog met Frankrijk uitgebroken. Deze duurt nog voort. De periode 1555 tot 1567 wordt het "voorspel van de 80-jarige oorlog" genoemd.
1556		Karel V doet in Brussel afstand van Spaanse troon en vertrekt naar Spanje. Hij besluit om het Habsburgse Rijk op te splitsen in een Spaans deel en een Oostenrijks deel, naar analogie van de opsplitsing van het Romeinse Rijk.
1558		Karel V † Ferdinand wordt gekozen tot keizer van het Duitse Rijk. Hier begint de lijn van de Oostenrijkse Habsburgers. Met Philips II begint de lijn van de Spaanse Habsburgers.
1559		Vrede van Cateau Cambresis: Philips II sluit vrede met Frankrijk. Hij trad in het huwelijk met Elisabeth, dochter van de Franse koning. <i>Calvijn sticht universiteit in Geneve</i>
		Philips II verlegt zijn zetel van Brussel naar Spanje. Spaanse troepen bleven in Nederland. Egmond stadhouder te Vlaanderen, Oranje stadhouder Holland, Zeeland & Utrecht. Staten-Generaal verzoekt verwijdering Spaanse troepen en meer vrijheid Hollandse edelen.

		Philipps II	Margaretha van Parma als landvoogdes			Hoorne vaart als admiraal met Philips mee naar Spanje Margaretha van Parma (halfzuster Philips) wordt landvoogdes over de Nederlanden
1560						<i>Ontstaan van de haven van Blokzijl</i>
1561						Onrust in de Nederlanden: Voorspel tot de 80-jarige Oorlog. De Calvinisten komen vanuit Frankrijk de Nederlanden binnen. Een nieuwe vorm van ketterij. Guido de Bres (evangelisch predikant te Doornik) schrijft boekje (wordt later bekend als <i>Nederlandse Geloofsbelijdenis</i>) en gooit dit met brief aan koning over kasteelmuur te Doornik. Calvinisten worden opstandiger en publiceren pamflet in Hondskoote (Fr. Vlaanderen).
						Spaanse troepen in Nederland beginnen te plunderen wegens achterstallig soldij. Onder druk van Oranje, Egmond, Granvelle en Viglius verlaten de Spaanse troepen de Nederlanden. Oranje hertrouwt met (lutherse) Anna van Saksen, groot internationaal feest in Antwerpen.. Nieuwe indeling van bisdommen in de Nederlanden. Ontevredenheid over Granvell
						Verwijdering tussen Oranje en Granvelle wegens nieuwe indeling bisdommen. Oranje enigszins verdacht ivm huwelijk met lutherse en vermeende lutherse sympathie•
1562						Voorname edelen vormen Liga (bond) tegen Granvelle
		Philipps II	Margaretha van I			Oranje, Egmond en Hoorne (terug uit Spanje), en Margaretha van Parma dringen bij Philips II aan op terugtrekking Granvelle
1564						Kardinaal Granvelle verlaat de Nederlanden <i>Calvijn †</i> <i>Galileo Galilei geboren</i>
						Liga wil van Raad van State een bestuurslichaam maken en stuurt Egmond naar Spanje om Philips II de wensen voor te leggen. Viglius †. Egmond laat zich door Philips II inpakken en keert met lege beloften terug. Philips wenst niet op wensen Liga in te gaan.
						Hongerwinter 1564-1565 en hongerjaar 1565 voeden Calvinisme
1565						Hongerjaar. Margaretha ontvangt "Brieven uit het bos van Segovia", waarin Philips II Margaretha dwingt om de inquisitie te laten functioneren. Lagere calvinistische edelen sluiten een bond, het <i>Compromis</i> . Doel: stoppen inquisitie en verzachten plakaten. Lodewijk van Nassau (broer Willem) was lutheraan en sloot zich ook aan. Willem niet.
						<i>Geboorte van Hendrik de Keyser, Amsterdams stadsarchitect (1565-1621)</i>
		Philipps II	Margaretha van I			 Malta wordt belegerd door de Turken.
1566	voorjaar					Het Compromis biedt Margaretha een smeekschrift aan. Een stoet van 500 edelen trekt door Brussel. Van Brederode (woordvoerder Compromis) spreekt met Margaretha, die zegt een te beperkte macht te hebben. Ze

						<p>laat het woord "geux" vallen, Frans voor "bedelaars" Tijdens feestmaal voor adel te Culemborg wordt "guex" verbasterd tot <i>geuzen</i>, het boegbeeld van de zich tegen Spanje verzettende edelen. Markies van Bergen en de stadhouder van Doornik worden met smeekschrift naar Spanje gestuurd. Beide •</p>
						<p>Margaretha verbiedt Hagepreken. Graaf van Egmond legt eed van trouw af aan Philips II</p>
	najaar					<p>Beeldenstorm, Begonnen in West-Vlaanderen. Calvinisten wilden kerken voor uitoefening godsdienstoefening "verbouwen". 10 aug worden beelden in klooster vernield na hagepreek. 19 aug begint de eerste beeldenstorm in de O.L.V-kerk in Amtwerpen. Coornhert (stadssecretaris van Haarlem) houdt de kerken gesloten en voorkomt de beeldenstrom in Haarlem.</p>
	winter					<p>23 aug: Margaretha staat hagepreken weer toe. Ze vraagt Philips om hulp.</p>
						<p>Margaretha krijgt Nederlanden weer onder controle. Philips stuurt geld. De Geuzen lijken tevreden maar het blijkt een schijnoverwinning. Margaretha's macht neemt weer toe doordat ze een leger kan oprichten. De edelen gaan in de verdediging, Egmond en Hoorne trekken zich terug. Oranje en Brederode steunen elkaar. Brederode Vianen in staat van verdediging. Overal worden vrijwilligers opgetrommeld ivm het aanstaande Spaanse leger. Brederode werpt zich op als leider van het verzet.</p>
						<p><i>Philips II stelt Alva aan het hoofd van een invasieleger voor Nederland, als straf voor de beeldenstorm en het vormen van een absolutistische regering in de Nederlanden.</i></p>
1567						<p>Oranje gaf burgerij advies om strijd tegen overmacht op te geven. Hij word o.a. door Guido de Bres van verraad beticht. Oranje vlucht als banneling naar Duitsland voor Alva hier is. Zijn zoon Maurits wordt geboren te Dillenburg. Bossu (spaans) nu stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht. ✘ Slag bij Austruweel: Egmond helpt Margaretha (middels verraad) met verslaan van Geuzenleger bij Antwerpen. Guido de Bres vermoord</p>
						<p><i>Willem Dani• van Tetrode (bekend beeldhouwer uit Delft, 1520-1580) keert terug naar Delft</i></p>
				Alva		<p>Alva komt met leger van 10.000 man naar Nederland n.a.v. de beeldenstorm. In feite is dit het begin van de 80-jarige Oorlog, hoewel men deze volgens traditie bij de slag van Heiligerlee laat beginnen. Egmond en Aremberg verwelkomen Alva. Alva ontvangt Fillips Willem (zoon Willen van Oranje) in Leuven. Willem komt niet naar Nederlanden terug. Alva neemt Egmond en Hoorne gevangen en voert Fillips Willem af naar Spanje.</p>
	herfst		Alva als le			<p>Alva richt speciale rechtbank op die onderzoek moet instellen naar opstanden: Raad van Beroerten (Bloedraad). Coornhert in Gevangenpoort opgesloten. Margaretha maakt plaats voor Alva en gaat terug naar Spanje.</p>
1568						<p>Brederode † in Duitsland. Willem van Oranje neemt leiding verzet over.</p>
					W	<p>✘ Slag bij Heiligerlee: Lodewijk van Nassau komt met leger vanuit Duitsland en bezet Oost-Groningen.</p>

						Aremberg (stadhouder noord. gewesten) met Spaans leger naar Groningen en van daaruit naar het oosten. Lodewijk was al op de terugweg maar wint met de Geuzen de slag bij Heiligerlee. Aremberg ?.
						Lodewijk bezet opnieuw Oost-Groningen en belegert de stad Groningen. Hij krijgt hulp van de watergeuzen.
						Alva gaat zelf naar het noorden en laat Egmond en Hoorne onthoofden om tijdens zijn afwezigheid de zuidelijke Nederlanden kalm te houden. Lodewijk vlucht terug naar Duitsland en richt kamp bij Jemmingen in. Het Spaanse leger neemt Jemmingen in en Lodewijks leger wordt vernietigd (gedood of verdrongen tijdens oversteek Eems. Lodewijk ontkomt.
			Alva			Alva dreigt Oost-Friesland (Duitsland) binnen te vallen ivm hun steun voor Lodewijk. Duitsland geeft toe aan eisen Alva en dwingt Lodewijk en geuzen Oost-Friesland te verlaten. De watergeuzen leven thans verder als kapers en piraten. Lodewijk en Willem van Oranje hebben nu geen gezag meer.
						Willem van Oranje heeft inmiddels een (slecht gedisciplineerd) huurleger van Duitse en Waalse soldaten. Hij doet Alva geloven bij Maastricht de Maas over te steken, maar steekt bij Stockem (noordelijker) bij een doorwaadbare plaats de Maas over. Hij trok Brabant binnen maar was niet welkom, o.a. vanwege zijn leger. Het geld raakte op en Willem en Lodewijk moesten vluchten voor hun eigen plunderende soldaten.) Het Wilhelmus ontstaat, mogelijk als reactie op de tocht van de prins.
	winter	Philips II	Alva	Willem van Oranje		Zeer strenge winter. Spanjaarden stierven in Antwerpen door kou. Schelde was bevroren.
1569	voorjaar					Alva stelt Staten-Generaal voor om "10e, 20e en 100e penning belastingen" te heffen. Er werd alleen toestemd in de omalige 100e penning.
	herfst					Willem van Oranje is terug op Dillenburg en regelt zijn schulden, voornamelijk van zijn laatste leger. Onvrede in Nederland mbt Alva toegenomen. Willem maakt nieuwe plannen voor 1570.
1570		Philips II	Alva			<i>Hugenoten (=Protestanten) hebben veel macht aan het hof van Frankrijk</i> Lodewijk van Nassau vindt steun bij Gaspard de Coligny (leider Hugenoten) in strijd tegen Spaanse overheersing Willem probeert de watergeuzen te mobiliseren maar deze bleken niet onder controle te brengen. Londen is de tweede stad met een beursgebouw.
	1 nov.					Allerheiligenvloed zorgt voor grote overstromingen. Willems plannen om IJsselsteden in te nemen gingen niet door. Watergeuzen gaven ook geen medewerking. Slot Loevesteyn werd wel volgens plan ingenomen door de Ruyter, maar werd weer spoedig ingenomen door de Spanjaarden.
1571		Philips II	Alva			Prins zoekt steun bij Watergeuzen en Engeland en Frankrijk. Watergeuzen plunderen inmiddels ook dorpen langs de kust. Alva voorziet Hollandse en Zeeuwse steden van Spaans garnizoen.

		Philipps II	Lumey	Engeland en Frankrijk wezen verzoek om steun af.
				Alva forceert invoering van de "tiende penning", een belastingheffing van 10 % op alle verkochte waren.
				Misoogst in Oostzeegebied. Handel in Zeeland gaat hard achteruit door schade Allerheiligenvloed, plunderingen watergeuzen, en tekort aan handels product (graan uit Oostzeegebied)..
	herfst			De geplande invasie gaat niet door. Alva trekt garnizoenen terug en stelt ze op in Utrecht als straf voor weigering betaling "10e penning". Luikse edelman Willem van der Marek (<i>Lumey</i>) was standby voor invasie met 200 man, en sluit zich nu aan bij watergeuzen. Hij wordt geaccepteerd als leider.
				Engelse koningin Elizabeth begint watergeuzen in Engelse havens te weren.
1572				Willen van Oranje en Lodewijk maken nieuwe plannen voor invasie in de Nederlanden. Coornhert keert terug uit het buitenland (na zijn verblijf in de Gevangenpoort).
	15 MAART			Het <i>Gentse Vader</i> , haatgedicht in Gent tegen Alva ivm invoeren 10e en 20e penning in tijden van economische teruggang.
				Alva verzoekt om teruggeroepen te worden naar Spanje wegens verlies prestige.
	eind maart			Vloot watergeuzen olv Lumey keert onverrichterzake terug van Engeland naar Nederland en komt door omstandigheden voor Den Briel te liggen. Ook weer door omstandigheden en toeval konden de watergeuzen Den Briel innemen. Coornhert vlucht voor Lumey.
	1 april			Watergeuzen nemen Den Briel in
	6 april	Bossu gaat per schip naar de Bernisse en probeert Den Briel in te nemen, maar wordt verrast door het onderwaterlopen van de polder waar hij met zijn manschappen is, en vlucht over de dijk naar Brielle, waar ze worden verjaagd. Hun schepen zijn inmiddels in brand gestoken en ze vluchten naar Rotterdam, waar een aantal burgers wordt vermoord. Bossu heeft hiermee zijn credits verspeeld.		
		Alva probeert het garnizoen in Vlissingen te versterken maar wordt verjaagd. Vlissingen krijgt hulp van watergeuzen uit Den Briel. De monding van Maas en Schelde stonden nu onder controle van de watergeuzen.		
		Lumey vermoord 20 Gorkumse monniken en maakt zich gehaat bij de bevolking.		
	eind april	Groot deel van Holland nog trouw aan (Spaans) gezag. Ze proberen de geuzen te bestrijden.		
	mei	Ook Enkhuizen kiest voor de geuzen. Het Spaans gezinde stadsbestuur wordt gevangen gezet. Watergeus Sonoy wordt aangesteld tot gouverneur van West-Friesland.		
	12 mei	In Arnhem wordt het verboden om handel te drijven met "Geuzensteden"		
	juli	Lodewijk van Nassau vervroegt plannen om zuidelijke Nederland binnen te vallen en komt watergeuzen te hulp. Hij neemt Bergen (Belgi) in met leger van Hugenoten en geuzen mbv steun van Frankrijk. Alva vreest confrontatie met Frankrijk en stuurt zijn legers van noordelijke Nederlanden naar Bergen.		
			Alv	

		Willem van Oranje	Lumey	In afwezigheid van de Spaanse legers dwingen de geuzen de Hollandse steden om zich bij hen aan te sluiten. Alleen Amsterdam en Middelburg weigeren. Willem v/d Bergh (zwager van Willem) dringt oost-Nederland binnen en verovert de meeste steden in Gelderland en Overijssel, en Amersfoort. De geuzen veroveren steden in Friesland. Leeuwarden, Groningen, Deventer, Utrecht, Arnhem en Nijmegen bleven "spaans".
				Vergadering Staten-Generaal in Dordrecht: Willem van Oranje (vertegenwoordigd door Marnix van St. Aldegonde) wordt weer als stadhouder aanvaard. Holland zal tijdelijk zijn leger betalen. Willem valt met leger zuidelijke Nederlanden binnen
	aug.			Bartholomeusnacht (<i>bloedbruiloft</i>): Hendrik Bourbon (leider Hugenoten) trouwt met zuster Franse koning. De Coligny (invloedrijke hugenoot) tijdens bezoek bruiloft (Parijs) vermoord door toedoen moeder van Koning. Opstand hugenoten tegen Franse regering. Exit steun Frankrijk aan Lodewijk en Willem. Alva slaat beleg om Mons
				Verschillende zuid-Nederlandse steden achter Willem van Oranje. Brussel en Leuven niet. Willem gaat naar Bergen om Lodewijk te ontzetten.
	sept.			Alva verslaat leger Willem. Lodewijk krijgt aftocht en vertrekt. Alva neemt Bergen in. Willem ontbindt zijn leger en vertrekt naar het noorden. Hij brengt IJsselsteden in verdediging en steekt over naar Enkhuizen.
	okt.			Willem van Oranje in Enkhuizen.
				Alva trekt vanuit Bergen noordelijk en wil voorbeeld stellen. Don Frederik (zoon van Alva) neemt Mechelen in en moordt bevolking uit. Spaanse leger rukt op naar het noorden.
		Alva	Alva vestigt zijn hoofdkwartier in Nijmegen. Don Frederik trekt door de IJsselvallei naar het noorden. De IJsselsteden worden door Spanjaarden heroverd. Zutphen wordt uitgemoord. Willem v/d Bergh vlucht naar Duitsland. Zwolle en Kampen geven zich over. Geuzen vluchten naar Duitsland of Friesland.	
			Spaanse leger via Veluwe naar westen. Amersfoort heroverd.	
	winter		Don Frederik wil doorstoten naar Holland en neemt Naarden in. Naarden wordt uitgemoord en deels verwoest..	
			Don Frederik vanuit Amsterdam (Spaans gebleven) naar Haarlem Haarlem wil onderhandelen maar Van Ripperda (ganizoenshoofd) mobiliseert verzet.	
	20 dec	Frederik valt Haarlem aan maar komt niet binnen. Enorme verliezen aan Spaanse zijde.		
		Lumey komt Haarlem te hulp. Bossu verslaat geuzenleger olv Lumey.		
		Willem van Oranje kan Lumey nu afzetten (ivm prestigeverlies) en zet hem gevangen.		
1573	eind jan	Philips II	Nieuwe aanval Spanjaarden op Haarlem. Ze bezetten stadswal maar Haarlem laat gehele wal (incl. Spanjaarden) in	

				Willem van Oranje	de lucht vliegen.
					Haarlem wordt belegd.
	beg. juli				✠✠✠ Borssu verslaat geuzenvloot. Haarlem kan niet langer worden bevoorraad.
	12 juli				Ontzettingsleger uit burgers proberen Haarlem te ontzetten maar worden onderschept door Spanjaarden.
	29 juli				Haarlem valt uiteindelijk voor de Spanjaarden en wordt ingenomen. Haarlem blijft gespaard.
	20 aug				Spaanse soldaten muiten. Alva heeft veel tijd nodig om de soldij te betalen.
	18 sept.				Alkmaar heeft nu de tijd zich voor te bereiden op een confrontatie. O.a. de Egmonder Abdij en andere kloosters worden gesloopt.
	8 okt.				Spaanse troepen rukken op naar Alkmaar. Jacob Kabeljouw, Geuzenhoofdman, mobiliseert verzet.
					Frederik belaagt Alkmaar drie maal en wordt drie maal teruggeslagen. Hij gaat over tot beleg.
					Sonoy laat de dijken doorsteken en Spaanse troepen moeten vluchten. <i>Bij Alkmaar begint de victorie!</i>
		✠✠✠ Slag op de Zuiderzee: Geuzenvloot olv Cornelis Dirksz. veroveren Spaanse vloot bij Hoorn en nemen Bossu gevangen na entering van zijn schip, de Inquisitie.			
		Alva geeft het op en mag eindelijk terug naar Spanje en wordt opgevolgd door Don Louis Requesens y Zuniga			
		Philips II: soepeler beleid, afschaffing 10e penning en Bloedraad.			
		Geuzen belegeren Middelburg omdat dit nog steeds in Spaande handen is.			
		Requesens organiseert vloot in Bergen op Zoom om Middelburg te ontzetten.			
		Geuzenvloot olv Boiset legt aan in Bergen op Zoom.			
	oktober	Requesens besluit Leiden in te nemen, omdat opstandelingen niet reageren.			
		Beleg om Leiden.			
1574		✠✠✠ Zeeslag bij Reimerswaal: Requesens laat vloot uit Bergen op Zoom vertrekken maar deze werd bij Reimerswaal verslagen door de Geuzenvloot.			
		Middelburg gaf zich over aan de geuzen.			
	april	✠✠✠ Slag op de Mokerheide: Lodewijk en Hendrik van Nassau vallen Nederland binnen om Requesens af te leiden.			
		Ze willen bij Maastricht de Maas oversteken maar moeten uitwijken naar Grave. Hun legers worden op de Mokerheide verslagen voordat ze de Maas hadden kunnen oversteken. Lodewijk en Hendrik ?			
		Requesens hervat beleg om Leiden.			
	aug	Dijken worden doorgestoken en een groot deel van Zuid-Holland liep onder water. Er moesten nog vele wegen en dijken doorgraven worden voordat de geuzen Leiden konden bereiken.			
	sept.	Geuzenvloot olv Boiset nadert Leiden.			
		Spaanse troepen vluchten.			
	oktober	Ontzet van Leiden. Dit bleek de redding van Holland.			

					Oudewater wordt door Spanjaarden ingenomen olv Hierges. Mannen werden vermoord, vrouwen verkocht aan soldaten.			
1575					Spanjaarden olv Mondragon steekt bij eb de Zijpe over en beleggen Zierikzee. Leiden krijgt universiteit als dank voor het verzet van de bevolking.			
					Lucas Bols begint met zijn jeneverbrouwerij.			
1576	voorjaar	Philips II			Geuzenvloot olv Boiset vaart uit om Zierikzee te ontzetten. Hij wordt verslagen. Boiset ? Zierikzee word ingenomen. Gebied van opstandelingen nu in drië gesplitst.			
					Requesens † Spaanse troepen trekken muitend naar ongeschonden zuiden omdat er geen soldijbetaling plaatsvindt. Spanje is bankroet.			
					Spaanse garnizoens in Haarlem en Zierikzee sluiten zich aan en vertrekken. Spaanse bezettingsmacht vertrekt uit Nederlanden. Spaanse troepen houden thuis in de zuidelijke Nederlanden.			
					Spaanse Furie: Spanjaarden plunderen Antwerpen en houden slachting. Staten-Generaal onderhandelt met Prins van Oranje			
					Pacificatie van Gent: Verbond van Nederlandse gewesten om Spanjaarden te verjagen.			
	eind				Don Juan			Philips II stuurt nieuwe man naar Nederlanden: Don Juan. Hij moet zich aan Pacificatie van Gent houden en wordt dan als landvoogd erkent.
1577								Don Juan wordt verwelkomt in Brussel en tekent het Eeuwig Delict, waarin hij belooft de Spaande troepen weg te sturen.
					Matthias			 Rubens geboren (1577 - 1640). Vlaams schilder, bekend van o.a. de Kindermoord van Bertlehem.
								Don Juan beraamd aanslag op citadel van Namen om Nederlanden te onderwerpen. Hij wordt gedwongen naar Luxemburg te vluchten. Willem van Oranje wordt door Utrecht als stadhouder erkend.
					Hertog		Willem	Willem, Prins der Nederlanden, maakt tour door zuidelijke Nederlanden en wordt door Staten-Generaal aanvaard. Hoge adel en Kerk "regelden" landvoogdij in handen van Matthias, broer van Duitse keizer. Willem de Zwijger wint door populariteit en blijft de baas.
		Philips II stuurt Hertog van Parma (zoon van Margaretha van Parma) naar de Nederlanden						
1579	6 jan	Unie van Atrecht: Gewesten Artesië en Henegouwen en Frans Vlaanderen spreken zich uit voor katholicisme en de Spaanse Koning.						
	23 jan				Unie van Utrecht: Militair verbond olv Jan de Oude (broer van Prins) tussen gewesten die strijd tegen Spanje			

		Philips II	Prins van Anjou	Hertog van Parma	voortzetten.
	maart				Friese stadhouder Rennenberg geeft zich over en kiest voor Parma Willem van Oranje slaagt erin om Friesland, Steenwijk en IJsselsteden te behouden. Willem Lodewijk (zoon van Jan de Oude) wordt stadhouder in Friesland. Hij is de stamvader van de Friese Nassau's, waar ook Beatrix uit voort komt.
	april-juni				April: Parma verovert Maastricht. Parma verovert daarna langzamerhand zuidelijke gewesten.
					Machtsstrijd tussen Willem van Oranje en Philips II
1580					<i>Spanje bezet Portugal.</i>
					<i>Willem Dani• van Tetrode • (bekend beeldhouwer uit Delft, 1520-1580)</i>
1581	22 juli				Acte van Verlatinghe: Staten-Generaal accepteren Philips II niet langer als Heer der Nederlanden
1582					Staten-Generaal verzoeken Franse en Engelse vorst om vorst der Nederlanden te worden. Wijzen beide aanbod af. Prins van Anjou neemt aanbod aan om nieuwe Vorst der Nederlanden te worden. Hij was verdacht bij katholieken en Calvinisten.
					Aanslag op Willem van Oranje door Jean Jaurequi in Antwerpen. Willem overleefd maar zijn 3e vrouw Charlotte de Bourbon overlijdt door intensie verpleging.
					Willem van Oranje hertrouwt met Louise de Coligny. Frederik Hendrik wordt geboren.
1583		Prins van Anjou waagt aanslag op Antwerpen (<i>Franse Furie</i>). Deze mislukt. Willem van Oranje vertrekt naar Delft en leidt het verzet tegen Spanje vanuit daar. Zuthpen valt voor de Spanjaarden.			
		Hertog van Parma belegert Antwerpen en verovert Duinkerken. <i>Duinkerken wordt uitgerust met kapersschepen en zal uitgroeien tot een kapersnest.</i>			
1584		Parma verovert Ieper, Brugge en Gent. <i>In Amsterdam doet de Oude Kerk dienst als beursgebouw.</i> <i>Olivier Brunel probeert tevergeefs oostelijke doorvaart naar Indi• te vinden.</i>			
	10 juli	• Balthazar Gerards vermoordt Willem van Oranje			
1585		De Staten-Generaal vestigt zich in Den Haag. <i>Granvelle bewerkstelligt embargo op Hollandse schepen in havens van Spanje en Portugal</i>			
	voorjaar	Nijmegen valt voor de Spanjaarden			
	nov	Maurits stadhouder van Holland en Zeeland			
	dec	Staten-Generaal verzoeken Franse (Hendrik III) en Engelse (Elizabeth) vorst opnieuw om vorst der Nederlanden te worden. Wijzen beide aanbod af. i.v.m. confrontatie Spanje. Elizabeth stuurt Dudley, Graaf van Leicester, met leger naar Nederland om Antwerpen te ontzetten. <i>Steven van de Hagen vaart via de straat van Gibraltar naar Itali• /i></i>			

1586	jan	Dudley	Dudley	Maurits	Johan van Oldebarnevelt	Dudley, Graaf van Leicester, roept zichzelf uit als landvoogd.	
	feb					Johan van Oldebarnevelt gekozen als landsadvocaat van Holland.	
						Antwerpen valt. Veel protestanten vluchten naar het noorden. Engelse leger blijft aan monding van Rijn en Schelde. Geuzen blokkeren de Schelde. Handel Antwerpen stopt, ten gunste van Amsterdam.	
	april					Dudley zetelt in Utrecht en maakt de verkeerde keuzes, verbod ook om handel met Spanjaarden te bedrijven.	
	jun/jul					Parma veroverd Venlo en Grave	
	dec					Dudley naar Engeland ivm overleg Elizabeth.	
1587	jan						Militaire mislukkingen: Deventer en bolwerk bij Zutphen vielen in Spaanse handen door verraad van Engelse aanvoerders Stanley en York.
							De Staten-Generaal laten Dudley weten dat de soevereiniteit van De Nederlanden bij de Provinciale Staten ligt. Ze roepen daarmee een republiek uit: <u>De Republiek der zeven verenigde Nederlanden</u> .
	jul					Republiek	Dudley landt met nieuw leger in Vlissingen.
	aug					Dudley	Parma neemt Sluis in. Dudley wil op last van Elizabeth vrede sluiten met Spanje. Johan van Oldebarnevelt maakt dit bekend en Dudley verliest alle steun van de Calvinisten.
	sep						Dudley wil Johan van Oldebarnevelt en Maurits gevangen nemen - dit mislukt. Hij probeert tevergeefs aanslagen te plegen op Amsterdam, Leiden en West-Friesland.
	dec						Dudley wordt gedwongen de Nederlanden te verlaten. Hij wordt opgevolgd door Willoughby (aan het hoofd van het Engelse leger - niet als landvoogd)..